

Introduktion

I 2011 fik Danmark en centrum-venstre regering efter 10 års borgerligt styre. Men mange spørger sig selv, om dens politik overhovedet kan karakteriseres som venstreorienteret. Dette spørgsmål kræver en overvejelse af, hvad det egentlig vil sige at være venstreorienteret i nutidens verden. Hvad er venstreorientering i dag?

Venstreorientering har aldrig været et udelukkende parlamentarisk fænomen. Venstrefløjen har altid haft en tæt tilknytning til arbejderbevægelsen og lagt stor vægt på aktivismen i græsrodsbevægelser. Desuden har akademikere og intellektuelle bidraget til at definere, hvad det vil sige at være venstreorienteret. De har analyseret og diskuteret, hvilke principper og idealer venstrefløjen bør forfølge, og hvilke aktivitets- og protestformer den kan og bør benytte. Hvilke bevægelser og hvilke protestformer kendetegner venstreorientering anno 2013? Hvilke principper og idealer promoverer venstreintellektuelle?

Ikke blot den parlamentariske venstrefløj, men også de sociale bevægelser og venstreintellektuelle virker usikre på, hvad det egentlig vil sige at være venstreorienteret i nutidens verden. Skal venstreorienterede først og fremmest varetage de hårdtarbejdende (danske) arbejders interesser, eller skal de i lige så høj grad bekymre sig om de svage uden for arbejdsmarkedet og uden for landets grænser? Er det venstreorienteret at støtte multikulturalisme, eller bør venstrefløjen stå fast på universelle værdier? I en tid præget af krise, hvilken økonomisk politik er venstreorienteret? Hvilken rolle, om nogen, kan politiske filosoffer og venstreintellektuelle spille på og for venstrefløjen? Hvor kan venstreorienterede lede efter inspiration?

Dette er nogle af de spørgsmål, som bidragerne til temadelen af dette nummer af POLITIK forsøger bidragerne at svare på. Temanummeret består af et interview og fem artikler, som på hver sin vis afsøger forskellige kilder til en revitalisering af venstreorientering eller evaluerer, hvorvidt og hvordan særligt det, der kalder sig centrum/venstre i Danmark, kan siges at være venstreorienteret.

Occupy Wall Street-bevægelsen fra 2011 er et af de mest bemærkelsesværdige udtryk for venstreorienteret protest den seneste tid. Her deltog en række venstreorienterede intellektuelle som Judith Butler, Slavoj Žižek, Cornel West, Noam Chomsky og **Simon Critchley**. POLITIK satte sidstnævnte i stævne til et interview om, hvor det venstreorienterede projekt står i dag, dets intellektuelle fundament, og om den politiske skuffelse, der kan siges at præge politisk tænkning i netop disse år. Rodfæstet i anarkistisk politisk filosofi fokuserer Critchley på den politiske afmagt, de vestlige demokratier har medført i vores tid, og reflekterer over de nye retfærdighedskrav, dette fordrer. Finanskrisens uretfærdige sociale og økonomiske konsekvenser samt Occupy-bevægelsens protester mod dette mener han er gode eksempler på netop den politiske skuffelse og dens kreative potentiale.

I en tid, hvor ikke blot demografisk forandring, men også en dyb finanskriser presser de offentlige budgetter, stiller **Torben M. Andersen** spørgsmålet, om de seneste årtiers udvikling af den danske velfærdsmodel overordnet set har været drevet af økonomisk nødvendighed, ideologi eller konsensuspolitik. Det vises, at de økonomiske reformer i høj grad har været præget af nødvendighed for at sikre finansiel bæredygtighed og især drevet frem af konsensuspolitik. Men selv om man ikke har tradition for store ideologiske udsving inden for dansk økonomisk politik, pointerer Andersen, at videreførelsen af de centrale elementer i en „nordisk velfærdsmodel“ i et komparativt perspektiv er en ideologisk progressiv og ambitiøs strategi. Ikke mindst i en finansiel krisetid.

Artiklen af **Christian F. Rostbøll** tager udgangspunkt i et centralt argument i den danske debat om disse økonomiske reformer – nemlig hvorvidt det skal kunne betale sig at arbejde. Bør venstreorienterede acceptere en vis ulighed i samfundet for at give økonomiske incitamenter til at arbejde og gøre en ekstra indsats? For at give en ny dimension til dette spørgsmål i forhold til den offentlige debat præsenterer og diskuterer Rostbøll den engelske politiske filosof G.A. Cohens kritik af det

udbredte incitamentsargument. Måske skal venstreorienterede nemlig ikke acceptere, at det er nødvendigt og foreneligt med socialistiske principper at give mere til dem i arbejde. Artiklen relaterer også spørgsmålet til den marxistiske tradition samt til forholdet mellem systemkritik og moraliseringen. Hvis venstrefløjen vil kritisere incitamentsargumentet, kan den ikke begrænse sig til systemkritik, men må arbejde for, at mere egalitære værdier bliver en del af vores dagligdag.

Jens Jonathan Steen finder kilde til inspiration for dansk centrum-venstre i George Lakoffs råd til USA's Demokratiske parti. Lakoffs teori, som bygger på neurologisk forskning, tager udgangspunkt i, at højre- og venstreorientering grundlæggende bygger på to forskellige familiemetaphorer: en, hvor familien refererer til en patriarkalsk fader, og en, hvor familien er et omsorgsfuldt fællesskab. Politisk retorik, der trækker på en given forestilling om, hvad en familie er, styrker denne metaforik – også selvom taleren kun benytter metaforen for at tage afstand fra den. Konkret viser Steen blandt andet, hvordan fagbevægelsen tabte Vejlegård-sagen, i det øjeblik den kom til at handle om den lille arbejdsgivers frihed og ikke arbejdstagerens frihed til at forbedre sin situation i fællesskab.

Nyliberalismen med dens fokus på deregulering og markedsliggørelse af alle sektorer ses af mange venstreorienterede som den dominerende ideologi i den gældende verdensorden. En af venstrefløjens vægtige akademiske stemmer siden 1980'erne, Ernesto Laclau, ser den latinamerikanske venstrepopulisme som et alternativ til den nyliberalistiske dominans – et alternativ, som den europæiske venstrefløj kan lære af. **Carsten Jensen** præsenterer og diskuterer den seneste drejning i Laclaus forfat-

terskab. Han argumenterer, at der er meget at lære af Laclaus forståelse af venstrepopulismen, og at den skal tages alvorligt som et alternativ til nyliberalismen. Men Jensen anser det som usandsynligt, at de latinamerikanske eksperimenter vil få den store betydning for de europæiske socialdemokratier, som Laclau håber på.

Endelig behandler **Torben Bech Dyrberg** venstrefløjens placering i debatterne om multikulturalisme. Argumentet er, at efter 200 år, hvor venstreorientering har været forbundet med universalisme, progressivitet og emancipation, er der i løbet af de seneste årtier sket en gradvis omvendning. Store dele af det, der stadig opfatter sig som venstrefløj, har ifølge Dyrberg overtaget holdninger, der hidtil har være anset for reaktionære. Dyrbergs analyse fokuserer særligt på kulturbegrebet og følger tilblivelsen af venstrefløjens multikulturalisme fra den tidlige Frankfurterskoles dystopier, over efterkrigstidens skift fra race til kultur i antropologisk teori, det nye venstres anti-imperialisme ude og søgen efter autencitet hjemme, samt dekonstruktionen af forestillingen om objektive interesser.

Uden for tema bringer vi en artikel af **Peter Dahler-Larsen** og **Casper Sylvest**, som argumenterer for større pluralisme i forståelsen af, hvad god statskundskab er. De mener, at forsøget på at underlægge statskundskaben ét videnskabeligt ideal, nemlig kausalanalysen, er ødelæggende for en imødekommelse af statskundskabens mangeartede mål og forpligtelser.

Nummerets rundes af med tre boganmeldelser.

Christian F. Rostbøll, Hans Boas Dabelsteen
og Ulrik Pram Gad
Temaredaktører